

FÖIÄ ENCICLOPEDIÄ LITERARÄ, *** APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORI

Prețul abonamentului:	PROPRIETAR ȘI REDACTOR:	Prețul inserțiunilor:
Pentru Austro-Ungaria 12 coröne Pentru România și străinătate 17 franci	IOAN BACIU preot.	Pentru publicațiunile de 3 ori ce conțin cam 150 cuvinte 6 cor.; 200 cuvinte 8 cor. și mai sus 10 coröne

ÎMPORTANȚA SOCIALĂ A RELIGIUNII.

(Urmare.)

Religiunea nu e numai un contrapond ce se opune precipitiului patimelor omenesci, ci e și făclia strălucitoare a civilizațiunei celei mai alesă. Mulți nu vor admite această aserțiune, părënduli-să imposibilă. Și vor dice: admitem și noi că religiunea impedează multe rele în societate, dar că religiunea se fiă promovătorea civilizațiunei celei mai alese, nu e cu putință. Totuși nu-mi va fi greu a demonstra aceea ce am afirmat. În realitate: Civilizațiunea adevărată e perfecționarea minții și inimei omenesci, și nu esclude un progres material bine înțeles în aceea ce face ca viața omenescă se fiă mai puțin incomodă și lipsită. Acest progres material e fructul nobilitărei minții și inimei. Acuma se întrebăm pre orî-care erudit: ore nu se perfecționează intelectul prin cunoșcerea adevărului? Nu se perfecționează inima prin iubirea aceluia ce e într'adevăr bun și rect? Dar chiar oficiul religiunei este de a propune intelectului acele adevăruri importante cari sunt norma a tötă judecata rectă. Intelectul omenesc debil și obscur, are lipsă — ca se nu se depărteze de adevăr — de o făclia carea se-l clarifice, se-l lumineze. Voința omenescă ca se nu precipiteze în abisurile bunătăților aparente are lipsă de o mână, carea se-i tindă ajutoriu. Această făclia și această mână e chiar religiunea cea adevărată, ce a dat-o D-đeu genului omenesc prin Isus Cristos și prin biserica sa. Pre lângă misteriele cele mai înalte, cari deși sunt superioare rațiunei, nu sunt contrarie dinsei, și ne dau notițe despre adevăruri sublime; la cari intelectul nostru cu vigorea sa naturală nu ar fi ajuns nici odată,

pre lângă aceste religiunea învătă cu precisiune acele adevăruri, la cari intelectul omenesc ar puté ajunge, și la mulți filosofi a și ajuns, dar la aceste majoritatea ómenilor nu ar fi ajuns decât cu mare greu, și încă și atunci aceste adevăruri ar rămâne mai mult obscure decât clare. Astfeliu ilustrat fiind intelectul omenesc, póte progresa în cercetările sale fără témă dea greși. În realitate: cine comparéază erorile filosofilor, cari nu cunoscără saú desprețuiră religiunea cea adevărată, cu raționarea ordonată și luminósă a filosofilor creștini, va vedé, ce avantagiu mare primesce intelectul omenesc dela religiune în cercetarea adevărului.

Sciu prea bine, că în đilele nóstre religinnea cea adevărată, adevă biserica lui Isus Christos e acusată și reprezentată ca un inimic al sciinței; dar acela ce va judeca lucrurile, nu în obscuritatea patimelor și ignoranței ci la lumina rațiunei și adevărului va trebui se mărturisescă chiar contrariul. Biserica a fost totdeauna promovătorea adevăratului progres în sciințe și în arte. Fu la umbra binefăcătore a bisericei că în seclii obscure ai barbarismului, se conservă iubirea sciințelor, studiul literelor, cultul artelor. Fără ajutorul bisericei nu am fi și acum îngropați în cea mai profundă ignoranță? Nu s'ar fi piertud pentru totdeauna eruditele scrieri ale literaților și înțelepților anticí, dacă faimósele mánastiri ale creștinismului nu ar fi fost asilul sciințelor și artelor celor frumóse în epoca barbarismului?

Trecută fiind nóptea barbarismului, când moravurile

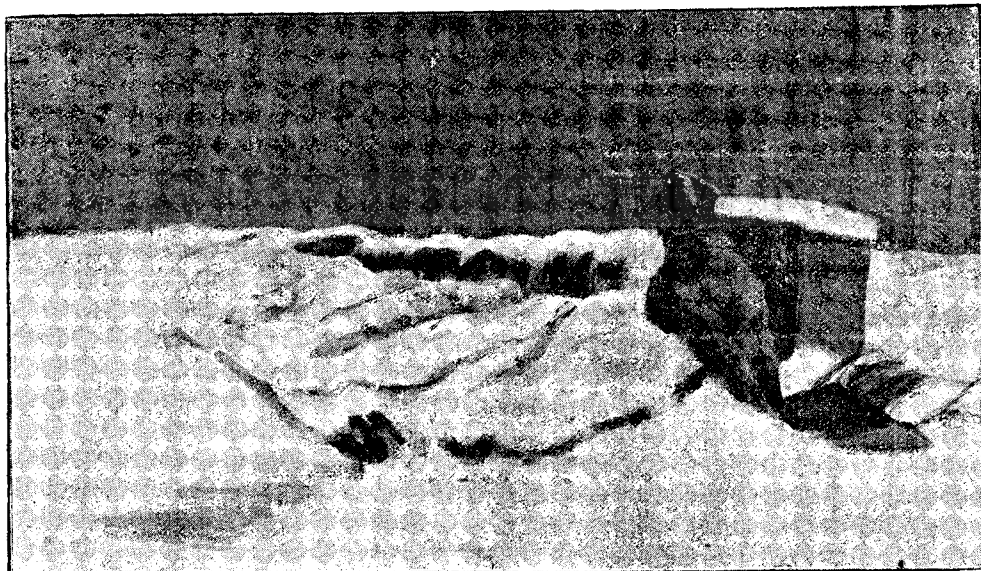
popórelor din Apus au fost nobilitate de către biserică, și astfel apăru aurora civilizațiunii moderne — cine se aplică cu iubire, diligență și constanță într'adevăr admirabilă, ea se progreseze intelectul omenesc în câștigarea științelor nu numai metafisice și abstracte, ci și naturali și practice, dacă nu fii cei mai devoți ai bisericei, inșiși miniștrii sanctuarului și mănăstirile cele mai austere? Universitățile din evul mediu, cari aveau un caracter cu totul eclesiastic, au fost fondate sau promovate de Pontificele Roman,

Pontificii Romani au fost aceia, cari sau pus in fruntea renascerei literaturii grecesci și latine.

Refugiatiu din Constantinopol — căduți în mâna Turcilor, venira să-și caute scut la tronul pontific din Roma. Faimosul Grec Lascaris, pe colina Esquilin lângă palatul Papei Leon X, propune Europeanilor limba greacă. Papa Nicolae V. susține pe spesele sale o legiune de erudiți, pe cari îi trimite în totă lumea spre a aduna manuscri-

sele cele prețioase ale literaturii antice. Paul III. incurăjază pe Copernic la descoperirile sale nemuritoare. Gregorin XIII. face ca astronomii se calculeze mai regulat zilele și lunile, reformând astfel calendarul, care dela el își ie numele. Siat V. amplifică biblioteca Vaticană, obiectul admirațiunii universale. Benedict XIV. e salutat de inșiși Voltair, ca omul cel mai erudit în secul XVIII. Cine ignorază cu cât zel și insistență promovază studiile literari, istorice, filosofice teologice și exegetice actualul glorios Pontifice Leon XIII.; cu câtă doctrină e ornat el, cu ce eleganță scrie el in prosă și in versuri in limba lui Marc Tullin, Virgiliu, Horatiu? Pentru aceea dintre eclesiastici s'au ridicat totdeauna luminarie mari in științe și arte. Spre confirmare aducem testimoniul nesuspect a lui Iosif La Farina. Acesta in „Istoria Italiei“ in conclusiunea cărții II. vol. 2. scrie:

„Sacerdoțiul a fost enciclopedia celor dintăiu secli a „creștinismului. Cetesce operele Părinților bisericei și vei

Drumul pîntre sloiuri de gheață.

„afla întrinsele nu numai teologie ci și jurisprudență, istoria, medicină, musică și altele! Dinșii știura subtilitățile logiceii, precum și folosul artelor mecanice, după cum era condițiunea timpurilor și puteau ținea discurs cu erudițiune și demnitate asupra ori-cărei materii propuse. Prima operă hidraulică se dătoresce unui călugăr, un călugăr inventă notele musicale, un călugăr cunoscu mai întâi in Europa pulverea de tunuri . . . un Pontifice Roman fu primul scriitor de teorii musicale.“

Êr scriitorul italian Giovannini continuă:

„Cel mai profund in științele profane in evul mediu fu călugărul Gerbe, care ajunse apoi Papa Silvestru II.

El ne adusă cifrele arabice, și donă bisericei catedrale din Rheims un organ făcut de dînsul, al cărei mechanism era pus in miscare de vapor. Prîmii interpreți a sistemului lui lui, au fost: Regiomontano-Archiepiscop in Ratisbona, Cardinalul Cusano și canonicul Copernic.

„Orolócele cu rôte și cu brățare le-a inventat preotul Pacific din Verona. Compasul, după opiniunea cea mai comună fu dat năierilor de diacomul Flaviu Gioia d'Amalfi. Prîmul port al Iaponiei, la Mangasachi, a fost fundat de misionariu catolică din secul XVI. Stenografiă fu inventată de Eckhard, călugăr a S. Gallo.“

(Va urma).

CĂSĂTORIE ȘI SOCIETATE.

(H. L.)

(Urmare).

Necomputând pe învățătoarese, în decurs de 2 decenii numărul femeilor care însele se susțin a devenit mai de 14 ori atâta ba în unele ramuri creșterea e încă și mai mare.

Dacă faptul ca femeile câștigă tot mai mult teren în îmbrățișarea funcțiilor bărbătești, îl putem considera de emancipare femească și ne putem bucura de ceea ce viața publică scotește din adevărată ei chemare, atunci această aparință în America nordică trebuie să o numim progres social, pentru că acolo femeia deja toate oficiile le poate ocupa. În Oclohama nu numai comandantul de poliție ci și rabinerul israelit încă e femeie. Primul ofician la bursa din Newyork e femeie a cărei soră e mare exportătoare de mobile; în Cazas-Cily capitanul pompieri lor e femeie asemenea și în staful Mantana primprocurorul de stat.

Femei cu funcțiuni bărbătești se înmulțesc și în Anglia. În

Un pas prin munții noștri.

anul 1897 o damă de 32 ani a depus examenul de matroz în școala superioară de marină.

Au fost femei	în 1871,	în 1881,	în 1891
În serviciul statului	3000	-	8546
medici	-	25	101
scriitoare la ziare	225	452	660
corespondente la ziare	-	15	127
artiste	-	1960	3032
arhitecte	-	-	19
profesore de muzică	-	11000	19030
teatraliste	-	2368	3698
medici de cai	-	-	2

Damele care au studiat nu se căsătoresc de timpuriu. În universitățile din America în 1890 au învățat 1805 fete dintre care numai 28,2% s'au căsătorit. Dintre fetele care au obținut diploma numai 32,7% se căsătoresc între ani 25-30, între 30-35 cam 43,7%, între 35-40 ani 40,1% și de la 40 ani în sus abia 54,5% astfel în cea mai plăcută etate femească abia a 3-a parte ajung în rubrica căsătoriților căci abia în etatea mai înaintată pot spera cununa de mire. Dintre cele ce cercetază universitatea nici una nu se căsătorește sub 20 de ani, cele mai multe între anii 25-30 și mai înainte abia 9,7%.

În Ungaria și Transilvania la olallă compute, 150.000 fete rămân necăsătorite având vrăsta de peste 30 ani, numărul

văduvelor și al celor ce trăiesc despărțite de bărbăți trece praste 1 milion.

În Anglia 3 și 1/2 milioane de femei se susțin ele însele, între acelea 22.000 sunt învățătoarese; în Franța numărul acestor fel de femei face 4 milioane dintre care 70.000 sunt călugărițe, în Prusia 3 milioane de femei se susțin însele, mașinile din Elveția aplică 22.000 femei. În Italia 6 milioane de femei își află ocupațiile, în mașinile Coralle lucrează 10.000. În Rusia dintre 30 milioane femei numai a patra parte au mod deosebit de subsistență. În America femeile-medici au un venit colosal, în Filadelfia percepțiunile unei femei-medice trecu peste 20.000 dollară (atari sunt acolo 6 femei.)

În Ungaria încă se înmulțește numărul damelor în oficiile publice. Este doctor de femeie și vor mai fi pentru că la universitatea din Buda-veșta sau înscriși ascultători. În 21 universități din Germania în jumătatea primă a anului școlastic 1897/8 au învățat 318 fete. Cumea oficiile de comunicație: poșta tren, telegraf, telefon subministră pânea de toate zilele multor femei e fapt constatat dar nu se poate chiar gratula că și legislațiunea începe a fi avisată la iscusința ei.

Judecătoria cercuata din Naskoh a aplicat deja diurniști-femei care regulează actele oficiale - natural că în arhiv e interzis bărbăților a intra. Cel puțin acesta e ordinațiunea.

În imperiul cehesc, în Canton, naile care sosesc sunt încunjurate de lumini pline de cărnaei-femei care debarcă pe călători pe termuri ba le mijlocose și cuartir. Proprietarii lumtelor sunt femei a căror bărbăți de comun își omăra viața sugând cu sete opiumul desmerdățiilor lumesci într-o cavernă ascunsă.

Atare debarcătoare de călători e și matrona chineză - Suzan, pe care o amintește Hesse-Wartegg dicând că și-a fost adunat o avere de mai multe mii de unde ajungea și soțul ei spre ași ruina viața prin plăceri lascive.

În acele ocupațiuni unde inima e cel mai bun sfătuitor, acolo se disting și femeile ca d. e. la cari era de învățator, preot, medic unde învățătura lor e predominantă de simțământul de dătorință și iubire, dar în afaceri de comunicație unde trebuie lucrat cu cifre, iute comit erori. Mai puțin ar fi ertat a-le pune în scaun de judecător pentru că inima nu le-ar lăsa a apleca legea cu totă strictetă.

Formarea statelor amazone e o întorcătură socială, de unde despre formarea acelor scriitori vechi vorbesc cu mai multă sau mai puțină fidedemnită și nu arare-ori amintesc cazuri unde numai femeie poate fi domnitor, ceea-ce se poate vedea și în unele state culte de azi, așa cel dintâiu popor al lumii - Anglesul - este entusiasmă pentru Elisabeta din vécurile trecute și pentru regina sa de azi, care deja de 60 de ani stăpânesce imperiul insulelor.

Istoria încă ne arată că guvernarea prin femei e adese-ori mai norocoasă de cât a bărbăților, care fapt nepoța lui Ludovic al XIV regele Franței în naivitatea sa astfel l'a interpretat: „asupra domnitorilor-bărbăți influențază femeile, domnitorilor-femei bărbății le sunt sfătuitori.“

Nici acestea dame de poziție atât de înaltă n'au rămas afară de legătura căsătoriei, excepțiune face câte o numai Elisabeta regina Angliei, care a rămas necăsătorită în totă viața. Ea a corfat pe Filip II regele Spaniei dar de altcum s'a declarat foarte sincer cumcă ar merge bucuroasă după pontificele Sixt V dacă ar cere-o. Pe acesta intru-atât l'a admirat pentru virtuțile sale, încât cu o lovitură a salvat Italia de bandiți.

Dupăcum enareză scriitorii vechi greci, femeile din cetatea Tyemiscyra de lângă riul Thermodon de pe țărmarul nordic al Asiei-mici din tinutul Trapezunt fostul stat Amazon, numai odată

in an concedeau barbaților lor se le facă visita. Nici în Sparta nu era iertat bărbaților se dormă acasă, ci la olaltă în castru iar pe care l-au observat că a fugit acasă, oră obiect de batjocură tuturor.

În contra Amazoanelor s'au luptat dintre eroii greci Belorophon și Hercule, care luă în posesiune dela regina acestora încă și brațul.

Amazonele au locuit și în America-nordică pe insula cea mai mare din Occident la gura râului lateral Sanari. Dela ele s'a luat numele cel mare numirea de râul Amazoanelor. Pigaffeta bătrânul lor suveran enarză ca aceștia ucideau ori-ce bărbat care se abătea pe acea insula.

Adevărata istoria sub numirea de amazone înțelege atari femei, pe cari iubirea inflacăra față de patrie le-a făcut se și uite de misiunea lor adevărată. Ele merita de-a fi admirate dar nu de-a fi și urmate de ore-ce laurid eroismului femeiesc creșe la caldura focului vivificător al vetrei casnice; ângerul păzitor al casei e femeia oră e mamă iubită, oră soție fidelă oră un ângerăș de fiică inocentă. Pentru aceea dise un mare bărbat: „Dați-ne mame bune și vom reforma omenirea.” În ziua de adă pe mulți bărbați îi rețin dela căsătorie diverse motive adese nebasate.

Nu de mult s'a scrbat numea de aur un Angles și din acel incident a calculat, că cât l'a costat soția în timp de 50 ani. Acel Anglez când s'a căsătorit a avut venit anual 6000 fl. Cât a fost mire a spusat 1200 fl., susținerea casei pe an l'a costat 3000 fl. din care jumătate sunt pretensiunile esclusive ale femeii: îmbrăcăminte pentru femeie pe an 600 fl., cadouri 200 fl., petreceri și teatru 360 fl., voiajouri 1200 fl., apoi medicul și apoteea încă au costat ceva. Prin urmare susținerea femeii la costat 3200 fl. pe an ceace în $\frac{1}{2}$ seculu face 160.000 fl., dar ore traiul de pre piață?

Acea acsiomă, cumcă femeii frumoșe și bune sunt multe dar femeii înțelepte sunt puține, încă a dat obiect de eugetat pentru bărbați din care cauza sôrtea bărbatului e femeia. Francesul Flammarion favoritul scriitor al femeilor, într-o tractare astronomică a desteptat o adevărata revoluțiune prin interpretarea următoare:

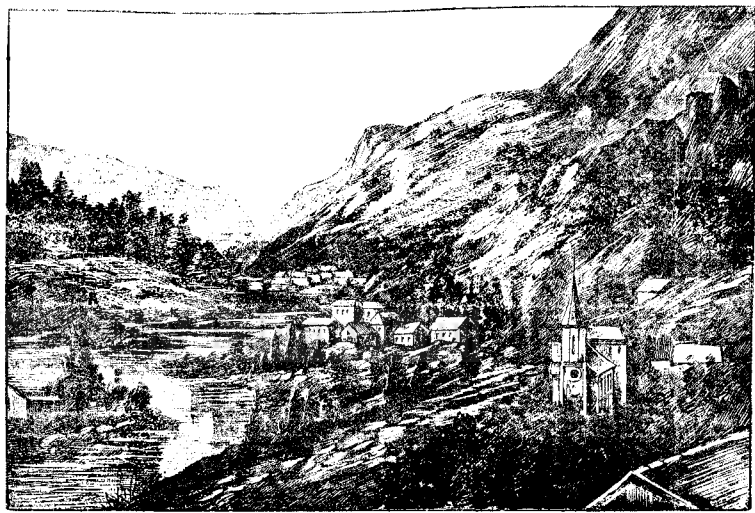
Ce e mai ușor ca fulgerul? Pulverea.
Ca pulverea? Vântul.
Ca vântul? femeia.
Ca femeia? Nemiica. Trist lucru de ar fi așa!

Pre femeile alor trei popóre din Europa astfel le caracterisază un bărbat „femeia francesă se căsătoreșce din considerățiune, cea anglesă din dafină cea germână din amor. Femeia francesă iubește cât țin săptămânile de miere, cea anglesă în tótă viața cea germână în veci. Femeia francesă își duce fata la bal, cea anglesă la beserică cea germână în culină. Femeia francesă

e ingenioșă, cea anglesă cu minte, cea germână cu suflet. Femeia francesă se gatește cu gust, cea anglesă fără gust, cea germână numai se îmbracă. Femeia francesă flecaroste, cea anglesă vorbește, cea germână face alaiu. Dela femeia francesă primeseși roză, dela cea anglesă georgine, dela cea germână nu me uita. Femeia francesă are limbă, cea anglesă cap, cea germână inimă.

Mai mult ar putea spesa femeile franceses dar nu spusază, mai mult spusaza cele franceses încă și atunci când nu le permit împrejurările, mai pastrătoare sunt femeile germane și cele din Elveția.

Putem concluda din cele vedute cumcă din inima femeii din vécul venitor va disparea fragețiunea care acum encerește cumcă inima viitoarelor lice ale Evei nu va fi vivificată de acea suavitate binefacătoare deorece creșterea lor va fi bărbatoseă. Inima sentimentelor lor obscură: a iubi și a fi iubit nu va fi mai mult element de viața pentru ele ci o distrațiune superioară ceace spiritul obosit ș'o permite sub titlu de recreare. Nici căsătoria nu va fi mai mult unirea voluntara alor 2 inimi ce se iubeșce ci numai atingerea alor 2 atomi din univiers.

Valca Godrolui din munții Perincilor.

Ferescă D-dău ca se nu vie împărăția acestei aparințe căci atunci jumea acosta și de altcum ficălosă și nenorocosă ar fi o îndoită vale a plângerilor, pre care acum femeia ca mamă, soție fidelă, fiică grațișă, o scie femeia în un paradis anticipat. Grădina acestei trinitali plăcute în societate e căsătoria ca taină de D-dău lăsată.

(65ne).

Marga.

Așa demult.

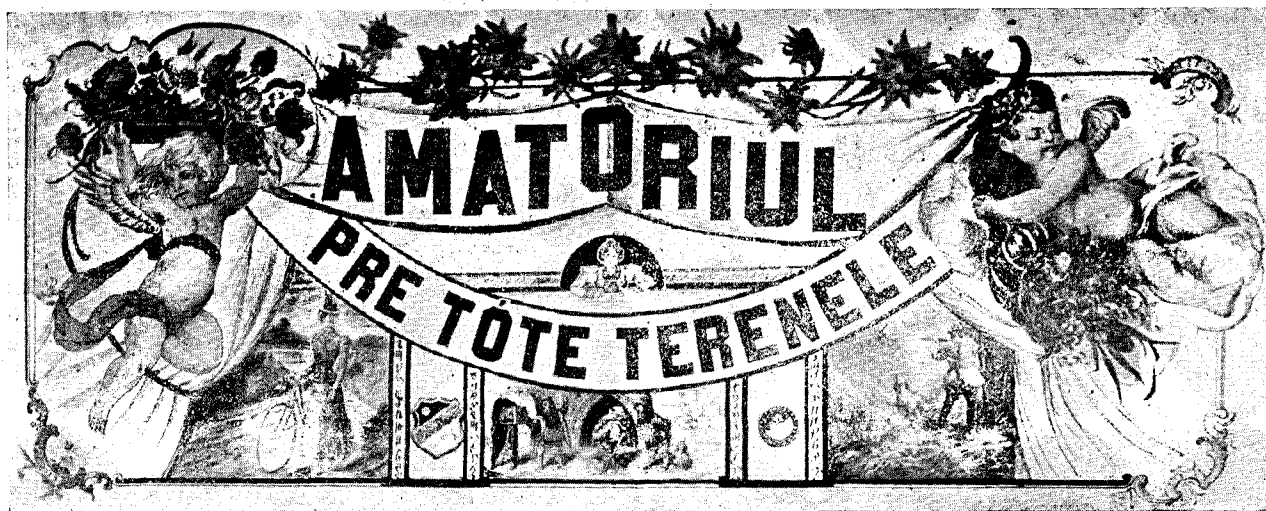
*Așa demult nu team vădut
De nu mai pot de dorul teu,
Se vii iubite țiam cerut
Se alină vâpaia în sinul meu; —*

*Așa demult nu team vădut
Imă pare un veac întreg de atunci,
Când fericită țiam credut
A tale șople, corbe dulci.*

*Se vii iubite țiam cerut
Și m'am rugat lui Dumnezeu,
Se aflu totul ce am pierdut
Și pacea sufletului meu.*

*Nu sciu de ce?! tu n'ai venit
Și nici nimica nu m'ai scris,
O! de-ai scii sufletul iubit!
Dureea dorului respins.*

Toli.

Cărți poștale ornate artistic.

Este lucru vechiu a întrebuința floricele și foișore adunate de pe câmp sau din grădină pentru a face unui sau altui dintre cunoscuții noștri câte o surprindere.

Mai de mult decorau cu foi, flori și mușchiu uscat capul hârtiei de epistolă.

Un aranjament minunat care se poate aplica cu succes foarte bun este combinând florile adunate și lipite cu boboci sau bōne colorate în aquarel. Efect mare și frapant obținem pe aceasta cale la cărțile poștale a căror papir e mai consistent. Fragi, ghindă, smeură, sunt obiecte minunate pentru aceasta tehnică; dintre flori, clopoței, nu — me — uita, etc.

Procedura o facem pre cum urmează:

Alegem frunză de mărime mijlocie, ba e mai consult a alege frunze mitite decât prea mari. Le punem 10 minute în spirt de vin, apoi le uscăm între hârtie sugătoare albă.

Când frunzele sau florile sunt pe deplin uscate, ne facem cu cerusa, pre respectiva cartă, o schiță ca se fim în curat cu aranjamentul. Lipim acum cu gummi arabic, nu prea subțire, frunzele, având grijă că gummi se nu easă pe sub marginile frunzelor. După aceasta cu colorii de aquarel, în locurile goale acomodate desemnăm fragile, smeură, ghindă etc, prelungim și împreunăm codile etc. având totdeauna în vedere *natura*. Când suntem gata, ne vom convinge că o cartă postală executată pre aceasta cale este nu numai foarte interesantă ba are și o valoare separată fiind manufactura sau se dicem opul artistic propriu al nostru.

Minunată e și o crenguță de iederă, lipită bine și ici colea aplicând pre una sau alta dintre frunze colorii de bronz aurii sau argintii; ér pe codă și rami bronz de aramă. Aceasta ocupație abstragând dela împrejurarea că ne oferă ceva nou și interesant în sfera „ilustratelor,” ne cultivă în mod extraordinar gustul artistic, simțul estetic și ne indeamnă vrând nevrând a contimpla natura, acea carte mare deschise pentru toți cari au ochi de văzut, dar carea pentru mulți, foarte mulți, conține hieroglife nedescifrabile.

Nori și plōie într'un pocal de apă.

Luăm un pocal de sticlă (de circa 20 cm. înălțime, și 10 cm. diametru) și-l umplem de jumătate cu alcool de 92%, apoi acoperindu-l, cu o cesă de porcelan îl înferbântăm pe încetul în scaldă de apă terbinte, fără a-l lăsa se fearbă. După aceasta îl scōtem și-l punem pre o tablă de lemn ca să se recească (d. e. pre măsură.) Vom observa, că fluiditatea aburează încă tare, dar cesa nu preste mult atât de mult se recește încât vaporii se aglomerează, formează nori mititei din cari o plōie deasă, repede, cade în fluiditatea din pocal. La început vaporii se rēdică aprōpe până la cesa de porcelan, dar în urma rēcelei gradate zona aglomerărei, cade mai jos și de asupra stratului de nori se poate observa un strat curat. Eacă „în miniatură” circulația apei pre pământ: fluiditatea e marea, sus ceriul curat, sub el norii cari dau plōia aducând apa earăși în mare. Dacă îndată la început schimbăm cesa cu una rece, în pocal vom avea fortună formală.

După: Zeitschrift für den phys. u. chem. Unterricht. a. 1897.

Nițu.

DE ALE POPORULUI.

Legendă despre satul Frăua.

Frăua este un sat cu peste 500 locuitori, din cari parte sunt români și parte sași. Este departe de Mediaș cam de două ore. Sașii sunt luterani ér români divisați sunt parte greco-catolici și parte greco-orientali. Fie-care confesiune își are biserica sa. Luteranii dispun de o podōbă de biserică ca-și care n'are sōtă în jur. Români nu stau cu mult mai rău decât compatrioții lor. Au două biserici ce le poate servi drept laudă, ambele sunt foarte solid edificate și's una lângă alta. Scolii sunt două, una a sașilor și alta a românilor greco-orientali. Români unii își līneau scōla în o casă privată cu învătător plătit din sudōrea lor, dar sperăm că prin o bună înțelegere se vor uni cu ceilalți frați și astfel le va

fi cu mult mai ușor. O pricep și ei astăzi, că „Eu și-s frate, tu-mi ești frate în noi doi un suflet bate.” Locuitorii sunt agricultori cu puține excepțiuni. Starea materială li-e bunicică și trăese în bună înțelegere la olaltă. Asta-i starea Frăuei din timpul de față.

Despre originea comunei noastre, ne spun bătrânii următoarele.

În vremurile vechi, cam pe la 1148 când cu colonisările lui Geza al II-lea, s'ar fi aședat la noi un cârd întreg de coloniști, a-i căror urmași sunt sașii noștri de astăzi. Că-că satul ar fi fost întreg săsesc. Români de pe aici locuiau prin muntii Sibiuului.

unde se îndeletniceau cu creșterea vitelor, a oilor și cu vinatul. Că ce era se facem în fața păgânilor ce veneau ca spuza se ne înghită. Stăteam chitiți așa la munte, până era pace și liniște, și apoi strecurându-ne la vale ne aședam care pe unde putem. Cea mai mare parte se aședau aproape de munți, ca la o vreme de napastă se pôtă fi mai iute ocrotiți. Cei mai curajoși își mânau turmele înainte până 'și potriveau un loc pe plac. Pe acele vremuri — diceau — câțiva românași cu trei turme de oi, au venit încet, încet, de pe costa muntelui până la noi în sat. Când colo se vedî minune! Sași au înlemnit. Ei rogu-te, n'au mai vedî în viața lor oi frumoșe de carî aveau români. Din vorbă în vorbă întrebă sașii, că de unde sunt oile? Românii noșii glumeți din fire, le spun că ei au scos oile din Târnavă-mare ce trece dinjos de Frăua, de acolo de unde se viră riul Visa în Târnavă. Știau ei bine, că acolo-i apa mai afundă. Sașii laconi, ea și astădi, au alergat cu mic cu mare la albia Târnavei, și cât ai bate în palmi mai toți erau în apă. — „La fund, mai la fund jupâne, că-s mai mai bârname strigau români.” Și cum erau cu cioreci pe ei, s'au înfoiat și îi trăgea la fund, așa încât toți acolo și-au aflat pierdarea. Pe urma lor rămas'au frăuele sau jupănesele cum le mai dic români tot din ris și glumă. Satului nostru datuiau poliera de Frăua sau nemțesce Frauendorf și așa a rămas până în ziua de astădi.

* * *

Deasupra Frăuei, colo câtră resărit se vede și astădi ruina unui stan de pētră mai mărișor și a altor patru mai mici despre carî omenii spun următoarea poveste:

Pe aici trăiau în vremile mai vechi, când anume nu se știe o babă hărcă și urită de se te crucești și se fugi trei zile întregi de ea. Se spune că ar fi avut un ficioraș mândru și frumos de se-i beai apă din gură. Ce contrast! După ce ficiorul a devenit flăcău s'o cununat cu o deitā care n'avea soț în 7 sate și de ai fi cotat chiar lumea întregă.

Trăiau ei bine la olaltă, anî li-se părēu ceasuri și ceasurile clipe, până odată când bătrâna infuriată, pentru-că pismuia frumșeța noru-sa o făurit în creerii sei ideea pe care de bună-sēmă a plămădit'o cu gând rēu:

În luna lui Faur, când e gerul mai sdravēn o trimes'o în pădure după fragi. Să te ferească D-dēu de sócră rea că se scólă vâlvoiu ca și-o vreme năprasnică. Apoi se te țit băete. N'am pomenit tineri sē-si laude sócrele, dar dāu pe asta chiar de fel n'o pot lāuda. S'o dus biata norā și-o cotat și-o cotat, dar de geaba că no gāsīt nimica, că-ei cine-o pomenit se crească fragi sub zăpada grósă de trei urme. Cu mânilē nerueșate, privind pios la cer, cu inima sdrobotită de durere s'o rugat lui Dumneđēu s'o scótă la lumină, și-o scos'o D-dēu. Așa plāngând pierdutā în altā lume, cu mintea aiurând pașia încet spre casă. Mergea plāngând și bo-cind, eacătā de-odată vede la piciorē o ulcicā plină, plinutā de cāpșune (un fel de fragi mai mari). Cine-și pôte inchipui bucuria femeii nōstre! Marei Dumneđēu! „Tu ești D-dēu carele faci minuni.”

Când o vedî sócră minunia asta, numai nu plesnia de ciudă ea se făcea într'o ureche ca și când, cojamite, câmp'ar fi întreg covor de fragi. Dar știți Dumnea-vóstră, nevoiai spornică: În ziua următoare, din aceia-și lună, care se deschilina de ceialaltā prin aceea că era mai frigurósă. Era îngheț de crepa pāmāntu și se despiceau arborii, ca 'n gerul bobotezi, de nicē cānele se nu-l scoți afară. Pe vremea asta și-o trimes nora cu caprele la pășune. spuindu-i că, dacā nule-a aduce sātule atuncē i-i taie capu și'l aruncă la câni. Am uitat se ve spui că feciorul babei sau bārbātu norei lipsea de acasă de vre-o două săptămāni.

Și s'o dus nevāstuța, și cum mergea caprele-i 'se opintea în cale, și icē cădea una, dincolo alta, până le-o perdut pe tōte patru. Plāngând de durere, privea la ele cumu-și dau sufletu. Ne-mai putând opri vaetele inimēi inceptu se blasteme, și-o blāstāmat așa de tare și așa de jalnic încat norii stau pe loc, frigu s'o oprit și tōte-tōte ascultau cu milă.

Dumneđēu tōte le vede și tōte le aude, și-o audīt rugāmintea nevēstei frumoșe, și-o mātat așa în nestire pe baba haină, și când o fest pe lângă locu de blāstām s'o prefăcut în stan de peatră care și ađi se mai vede. Spun că baba de rea ce e câte-odată pe an se svārcolește și atuncē plouă și fulgeră, orî ninge și tună. La ziua astai dic români și Sași ziua babei de nāpaste. „Nu săpa grōpa altuia, ca se nu cadī tu în ea.”

Isidor Dopp

Poesii populare

— Culese de Maria din câmpia. —

Ionică Ionică
Gurița-ta mândră mică
Inimuția-mi, rēu meo stricā,
Ochi, tāi ca murile
Zeu meo furat mințile...
Așa bine le-o furat
Că-i de mult de când le cat.
Și de ele n'am mai dat.

Tu Elașule oraș mare
De ce-mi tot faci superare
Tu și-acum și mai demult

Mare jele me-ai făcut.
Blajule plin de povoiu
Ce m'ai luat dāmi-înapoi...
Tu ai luat pe bādiță
Dāmi acum macār țerna.
Se me stîmpēr cu dînsa
Dacă nul mai pot vedea,
Țarna să o port în mână
Chipul badii în animă
În animă pān la mōrte
Nime de acol' nula scōte.

Cronica.

Fidanțați, D-l *George Magyar Ungureanu* din Chechișiu șef de tipografie cu d-șora *Lucreția Baci* în Șoimuș.

O festivitate populară la noi.

În numărul trecut a revistei noastre am avisat pe publicul nostru celilor despre inaugurarea edificelor celor nouă a școlii și caselor parohiale din loc ce s'a proiectat de a se ținea Duminica la 7 a l. c. grăbim acum de a face o scurtă descriere despre decursul acestei festivități populare.

Pregătirile.

De și poporul era foarte ocupat în decursul săptămânei cu culesul cucuruzului totuși nu a întreprins de a face pregătirile de lipsă atât pe la casele lor cât și mai ales la grădina din mijlocul satului unde s'a ținut petrecerea.

Dela sânta biserică până la edificiile cele nouă ambele părțile stradei principale erau decorate frumos cu stâlpi de mesteceni frunzoși. În grădină erau făcute o mulțime de mese așezate în mod simetric și vis-à-vis de masa cea mare destinată pentru înțelegință era bina coriștilor împodobită cu stâlpi verzi.

Pe stradele frumos măturate și poporul îmbrăcat s'erbătorește aștepta sosirea oșpeților.

Protopopul Silași de la Eistriță.

Din toate părțile începeau a sosi trăsuri cu preoți, bărbați, juni tineri din munți și din câmp. La orele 8^{1/2} spre bucuria poporului a preoților și publicului adunat sosește și Mult onoratul domn protopop *Alesandru Silași* din Bistrița cui prea stim. d-na protopopeasă și cu fca d-sale d-na *Aurelia Sopenescu*, bucuria era la culme pentru că protopopul *Silași* e un bărbat foarte popular în ținutul acesta iubit atât de inteligenți cât și de popor cu carele știe tracta cu atâta blândetă și bună voință încât a captivat inimile tuturor cu purtarea s'a cea plăcută. Știam noi și știa întreg publicul adunat ca domneasa nu va lipsi nici de la aceasta festivitate precum nu lipsese delă nici un act nici în alte locuri unde interesele noastre bisericesti școlare și naționale reclamă ca se fie de față. Știind ea va veni toți îl așteptau cu dor și sosind în mijlocul nostru inimile publicului adunat se împlu de bucurie.

Missa solemnă.

Biserica era plină de popor venit din toate părțile spre a lua parte la aceasta festivitate.

Sta missa se celebra prin domnul protopop *Silași* asistat de preoții *Suia, Bârsan, Iuga, Nechiti, Cujesdean, Oltean, Mih. Baci,* și *Ioan Baci*. Toți îmbrăcați în ornate bisericesti cari de cari mai frumoase. La liturgie a cântat corul plugarilor din Șoimuș condus de energicul învățător *Basiliu Baci* care prin procesiunea esecutarei missei corale compuse pe 4 voci cântată atât de dulce armonios și fermecător a stors admirarea tuturor celor de față.

La finea s-tei liturgii preotul local dl *Ioan Baci* a predicat despre îndurarea creștinească demonstrând dogmaticeste că nu e numai s'fat ci poruncă D-șească de a da dar celui sărac și că cine dă ajutor la o biserică ori școlă săracă nu ajută numai pre un serac ci pre toți seracii cari aparțin acelei biserici ori școle pentru ca toți credincioșii atât cei bogăți cât și cei seraci îndatorați sunt de a susține biserica și școlă lor, acum fiind numărul seracilor din cutare parohie atât de cumpănitor încât aceloră le este preste puțință de a înzestra școlă și biserica lor cu cele trebuincioase și venind un binefăcător îndurător care face milostenie cu aceia biserică și școlă, prin darul dat de el ajută nu numai biserică și școlă ci în mod indirect pre toți credincioșii și seracii acelei comune cari îndatorați sunt de a se îngriji de popodoba casei Domnului.

Cel ce dă seracului pâne și-l îmbracă cu vestminte sau îl ajutorează cu bani acela prin fapta s'a de îndurare scapă trupul celui serac de la perire. Cel ce contribuie înse la susținerea bisericilor și școlilor bietilor seraci, acela scapă sufletul lor dela perire

și pre cât e mai scump sufletul decât trupul pre atât e mai scumpă și milostenia ce se face bisericilor și școlilor serace decât milostenia făcută seracilor particulari.

Nu numai cei bogăți sunt îndatorați de a da milostie bisericilor, școlilor și seracilor, ci chiar și cei seraci încă datorii sunt a face acesta după măsura talanților de cari a fost învrednicii din partea bunului părinte cerese.

Apoi arată necesitatea pentru constituirea credincioșilor în reuniuni. caritative arată scopul, înființândei reuniune din loc. „Caritatea“ ce ș'a propus de a ajutama bisericile și școlile gr.-cat. mai serace. După predică a urmat miruitul și înscrierea de membri la reuniunea „Caritatea.“

Poporul întru atât s'au însuflețit de sublimul scop ce urmăresce această reuniune încât la înscrierea membrilor noi și încasarea banilor 4 scriitori abia a potut termina în timp de o jumătate de oră.

După miruire întreg poporul în frunte cu preoții și corul plugarilor în sunetul clopotelor și a cântărilor evlaviose a plecat într-o imponentă procesiune până la edificiile cele nouă a școlii și caselor parohiale unde după oficierea sântirei apei și stropirea caselor cu apă sfințită d-l protopop *Alesandru Sil* și prin o vorbire bine simțită arată însemnătatea festivității inaugurării acestor edificii și cât este de necesară știința și cultura pentru tot omul din lume dar în specie pentru poporul românesc. Îndemnă pre popor de a griji de școlă și prunci ca de lumina ochilor lor și de cultură ca de pânea de toate zilele. Mulțămesc preotului local *Ioan Baci* pentru zelul ce îl desvôltă pentru prosperarea bisericii, a școlii și poporului din Șoimuș.

Mulțămesc învățătorului pentru conducerea corului ce destată inimile credincioșilor și îl îndemnă că pre cum e școlă de frumoasă așa se stăruiască se fie de frumos și sporul ce-l vor face prunci școlari. Și în fine mulțămind credinciosului popor pentru jertfele prestate pentru școlă și biserică îl îndemnă de a merge înainte pe calea progresului și a culturii.

După acesta cuvintare frumoasă și instructivă întreg poporul s'a reîntors până la biserică în ordinea cum a și mers, a încunjurat biserică și după terminarea ceremoniilor religioase s'a adunat întreg publicul în gradina din mijlocul satului unde s'au pregătit cele de lipsă pentru banchet și petrecere.

(Va urma).

Echouri.

Publicam unele adrese sosite parte la adresa redacțiunii *Revista Ilustrata* parte la adresa comitetului aranjator, de la cei ce nu a putut lua parte la s'erbările din Șoimuș:

Scumpilor mei! Regret că din cauza scurtimei timpului nu pot lua parte la frumoasele d-vostre solemnități.

Ve doresc din inimă, împreună cu iubii mei poporeni succes deplin constantă în lupte, și darurile biruinței desevirșite.

Aduceți-ve aminte de sincerul d-v. soț de luptă.

Șișești, 6 Oct. 1900.

D-r Vasiliu Lucacui paroch.

Onor Redacțiune! Ve pun la dispoziție 50. esemplare din broș. „Suspini și zimbire“ din prețul cărora jumătate dăruiesc reuniunii „Caritatea.“

Antoni Pop.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

Fiind preste măsură ocupați în numărul acesta nu putem da răspuns la numărusele întrebări ce ni s'a făcut din partea. Prea stimatilor cetitori ai revistei *Ilustrate*, vom face-o acesta însă în numărul viitor când vom publica și numele celor ce a deslegat bine găciturile publicate de noi.

PRIMA TIPOGRAFIA ROMÂNEASCĂ

IN

NORD-OSTUL TRANSILVANIEI

Prin această fac cunoscut onoratului public, cumcă am înființat în Șoimuș (comitatul Bistrița-Năsăud) un stabiliment tipografic provădut cu cele mai bune mijloce tehnice, aranjat după stilul cel mai nou, cu literile cele mai moderne, unde se primesc spre esecutare:

Tipărituri de bancă,
BILETE DE VISITĂ

Cărți și broșuri,

Foi periodice,

Bilete de logodnă,

Invitări la nuntă,

ANUNȚURI,

Registre,
BILANȚURI,

Compturi,
PREȚURI-CURENTE

Cuverte,

Bilete de inmormântare,

CIRCULARE.

Cu cele mai moderate prețuri.

Tipografia BACIU, Șoimuș.

Comandele se esecută prompt și cu acurateță.

Prețurile sunt foarte moderate.

Tipografia BACIU în Șoimuș
(Sajó-Solymos u. p. Nagy-Sajó).

La administrațiunea foiei

„Revista Ilustrată“

în Șoimuș, u. p. Nagy-Sajó

se află de vândare:

Cum se fotografăm? — — — — cor. 1.—	Portretul metropolitului Șuluțiu pe
Oglinda inimei poesit de G. Bugnariu — „ —.50	carton de lucș — — — — cor. —.40
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 ediția	Portretul lui George Barițiu pe car-
de salon — — — — „ 10.—	ton de lucș — — — — „ —.20
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 ediția	Castelul Peleș tablou pe hârtie de lucș „ —.30
porală — — — — „ 5.—	Novele și schițe de I. P. Reteganul — „ —.70
„Revista Ilustrată“ pe anul 1898 semes-	
trul I, elegant compactată — — — — „ 3.—	

Toți acei, cari comandă **tóte opurile de mai sus de-odată**, capătă un scădemânt dela prețul indicat.

Administrațiunea.